

СИЛАБУС

навчальної дисципліни «Екологічна географія» на отримання другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 106 «Географія» ОПП «Фізична географія»

1. Викладач: Чижевська Лариса Тарасівна, кандидат географічних наук

Контактна інформація викладача:

Телефон: 0505164023

Електронна пошта: geolora@ukr.net

Адреса викладання курсу: вул. Потапова, 9, корпус С

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Кафедра – фізичної географії

Факультет – географічний

2. Коротка анотація дисципліни. Навчальна дисципліна «Екологічна географія» є основою новітньої географії, належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін, забезпечує професійний розвиток магістра та спрямована на формування у студентів системного мислення, компетентностей щодо передумов формування екологічної ситуації в різних регіонах світу, що певною мірою визначає умови для життєдіяльності людей. Студенти визначають поширення несприятливих екологічних ситуацій, виявляють проблеми локального характеру та знаходять їх зв'язок із глобальними процесами на Землі. Знання екологічної географії, безумовно, потрібні студентам у подальшому навчанні та майбутній професійній діяльності.

3. Пререквізити і постреквізити дисципліни.

Пререквізити:

- загальне землезнавство (здатність розуміти походження, будову й склад планети, особливості географічної оболонки Землі та її сфер, просторову диференціацію природних умов, суть природної географічної зональності і висотної поясності, співвідношення суходолу й океану, циркуляцію атмосфери та ін.);
- ландшафтознавство (здатність застосовувати знання про зональні одиниці комплексного районування, розвиток, функціонування і поширення ландшафтів, взаємозв'язок і взаємозалежність природних компонентів ландшафту, аналізувати закономірності просторово-часових змін природних комплексів під впливом природних і антропогенних чинників);
- математика (здатність аналізувати математичні залежності, проводити математичні розрахунки щодо кількісних і якісних показників стану тіл, прояву явищ та процесів у географічній оболонці);
- філософія (розуміння особливостей світобудови, сутності діалектичного та метафізичного світогляду, особливостей процесу пізнання, історії розвитку наукового пізнання, змісту філософських учень (детермінізму, релятивізму, нігілізму, енвіроменталізму та ін.);

- картографія (здатність застосовувати знання про карту, класифікацію карт, картографічні проєкції, особливості генералізації інформації, способи зображення явищ та процесів на карті, масштаб, роль легенди карти з метою створення геоecологічних карт);
- геологія (здатність застосовувати знання про походження, будову та склад планети, геологічне середовище й геологічні процеси, геохронологію, тектонічні структури, основні геологічні явища та процеси з точки зору формування певних видів мінеральних ресурсів);
- геохімії (здатність застосовувати знання про хімічний склад земної кори, кларки хімічних елементів, роль макро- та мікроелементів, геохімічні райони та провінції з точки зору природокористування);
- історія (здатність застосовувати знання про розвиток природи й людського суспільства, основні етапи становлення процесу природокористування);
- геоморфологія (здатність застосовувати знання про морфологічну будову планети як передумову формування певних видів природних ресурсів);
- метеорології і кліматології (здатність застосовувати знання про метеорологічні чинники та кліматичні параметри в аспекті формування певних кліматичних умов та ресурсів конкретної території з врахуванням перспектив їх подальшого використання);
- гідрологія (здатність застосовувати знання про гідросферу, роль води як природного ресурсу, види водних об'єктів, водний режим територій, їх гідрографічні особливості, напрямки водокористування);
- ґрунтознавство (здатність застосовувати знання про ґрунтові особливості території, властивості ґрунтового покриву з точки зору формування земельних ресурсів, їх якості та перспектив використання);
- біологія (здатність застосовувати знання про походження органічного світу, його еволюцію, сутність біосфери, властивості й функції живої речовини, системність живих організмів та їх угруповань, аналізувати взаємозв'язки живих істот між собою та з оточуючою їх неживою природою, виявляти сучасні загрози біорізноманіттю);
- екологія (формування уявлень про вплив процесу природокористування на компоненти довкілля і людство, розуміння реального стану довкілля, набуття здатності аналізувати стан природних систем й віднаходити шляхи для їх оптимізації);
- географічний моніторинг (здатність застосовувати знання про роль та методологічні особливості здійснення моніторингу, зокрема, природних ресурсів, сутність нормування прояву явищ та процесів, стану тіл та об'єктів у середовищі, застосування ключових нормативів у ході проведення досліджень природних ресурсів території);
- географічне моделювання і прогнозування (здатність застосовувати знання про моделювання як засіб прогнозування, властивості елементарних математичних функцій, основні поняття математичної

статистики і теорії ймовірності та їх застосування, форми представлення та вимоги до математичного моделювання явищ і процесів, алгоритм побудови моделей, складні природно-господарські системи та особливості їх формалізації, принципи картографічного моделювання процесу природокористування).

Постреквізити: теорія сталого розвитку, конструктивна географія, прикладна географія.

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

4. Мета та основні завдання дисципліни.

Метою даної дисципліни є формування у студентів системи знань про теоретичні аспекти еколого-географічного аналізу, методи і підходи екологічної географії, передумови формування екологічної ситуації на різних територіях світу, її сучасний стан та динаміку.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- формування уявлень про природні особливості регіонів світу як передумову прояву екологічної стабільності;
- розуміння особливостей впливу ландшафтно-кліматичних умов на формування екологічної ситуації регіонів світу;
- обґрунтування значення історичних й політичних умов у формуванні сучасної екологічної ситуації в межах тих чи інших територій;
- дослідження причин погіршення екологічної ситуації в світі загалом та окремих регіонах, зокрема;
- виявлення основних видів навантаження на довкілля регіонів світу;
- визначення ролі економіко-правових умов у формуванні екологічної ситуації;
- дослідження локальних екологічних явищ й процесів та їх синергізму з глобальними проблемами на планеті;
- встановлення тенденцій щодо динаміки здоров'я населення в різних місцевостях світу;
- дослідження прояву проблем аридного та арктичного опустелювання;
- визначення територій, в межах яких катастрофічними темпами відбувається знеліснення та поширюються ерозійні процеси;
- встановлення причин та наслідків прояву демографічних та продовольчо-сировинних проблем у різних частинах світу;
- розуміння тероризму та військових дій як передумов порушення екобезпеки населення у різних куточках сучасного світу;
- знання принципів зображення екологічної ситуації в регіонах світу на карті.

5. Результати навчання (компетентності).

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

Інтегральні компетентності:

Здатність вирішувати складні наукові задачі та практичні проблеми, включно з прийняттям рішень щодо відбору даних та вибору методів досліджень при вивченні природних та суспільних об'єктів та процесів, що

передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- здатність до адаптації і дії в новій ситуації;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу та прогнозу;
- здатність до пошуку, обробки і аналізу інформації з різних джерел, що необхідна для розв’язування наукових і професійних завдань.

Спеціальні(фахові) компетентності:

- знання сучасних засад природокористування, взаємодії природи і суспільства із застосуванням раціонального використання природних ресурсів, екологічних аспектів та основ природоохоронного законодавства;
- здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем географії;
- здатність використовувати методи теоретичного й практичного рівня пізнання для формування власної цілісної світоглядної картини світу, систематизація й узагальнення знань про розвиток природничих ідей;
- здатність встановлювати причинно-наслідкові зв’язки між розвитком природно-господарської системи певної території та екологічної безпекою цієї території;
- теоретичні аспекти еколого-географічного аналізу, методів і підходів екологічної географії;
- передумови формування екологічної ситуації на різних територіях світу, її сучасний стан та динаміка;
- природні особливості регіонів світу як передумова певної міри прояву екологічної стабільності;
- вплив ландшафтно-кліматичних умов на формування екологічної ситуації регіонів світу;
- значення історичних й політичних умов у формуванні сучасної екологічної ситуації в межах тих чи інших територій;
- причини погіршення екологічної ситуації в світі загалом та окремих регіонах, зокрема;
- основні види навантаження на довкілля регіонів світу;
- роль економіко-правових умов у формуванні екологічної ситуації;
- визначення локальних екологічних явищ й процесів та їх синергізму з глобальними проблемами на планеті;
- тенденції щодо динаміки здоров’я населення в різних місцевостях світу;
- прояв проблем аридного та арктичного опустелювання;
- визначення територій, в межах яких катастрофічними темпами відбувається знеліснення та поширюються ерозійні процеси;
- причини та наслідки прояву демографічних та продовольчо-сировинних проблем у різних частинах світу;
- тероризм та військові дії як причина порушення екобезпеки населення у різних куточках сучасного світу;
- принципи зображення екологічної ситуації в регіонах світу на карті;

– роль міжнародної співпраці у галузі охорони довкілля регіонів світу.

6. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади еколого-географічних досліджень.

Тема 1. Роль екологічної географії у системі сучасних наук. Мета та завдання курсу. Передумови становлення екологічної географії. Міжпредметні зв'язки. Проблеми в розвитку екологічної географії.

Тема 2. Екологічні проблеми в регіонах світу на сучасному етапі. Поняття про екологічні проблеми та рівні їх прояву. Поняття про екологічні кризи та екологічні катастрофи. Глобальні та локальні екологічні проблеми.

Тема 3. Методика дослідження еколого-географічних проблем. Принципи здійснення еколого-географічного аналізу. Підходи й методи дослідження в екологічній географії. Роль системного, ландшафтного та екологічного підходів у ході дослідження екологічних проблем регіонів. Використання прогностичного і картографічного методів в еколого-географічних дослідженнях.

Змістовий модуль II. Географічні передумови формування екологічних проблем.

Тема 4. Географічні особливості прояву природних стихійних явищ і процесів. Поняття про природні стихії, основні класифікації. Передумови та наслідки землетрусів і вулканізму. Сейсмічні зони світу. Осередки формування ураганів та смерчів. Передумови прояву обвалів та зсувів, снігових лавин, селевих потоків. Поширення підтоплень та затоплень катастрофічного характеру. Поняття про посухи й заморозки.

Тема 5. Географічні особливості поширення екологічних проблем техногенного характеру. Види та джерела техногенного впливу на природне середовище. Поняття про антропогенний і техногенний вплив. Осередки скупчення промислового й побутового сміття в світі. Проблема захоронення радіоактивних відходів. Забруднення водного середовища світу. Промислове й транспортне забруднення повітря. Деградація земель у світі. Прояв техногенних катастроф.

Тема 6. Екологічні наслідки військових конфліктів і тероризму. Поняття про військові конфлікти й тероризм, основні передумови й наслідки їх прояву в різних регіонах світу. Аналіз наслідків військових дій і терактів, що мали місце в історії людства. Особливості військових конфліктів на сучасному етапі. Поняття про беллігеративний ландшафт. Руйнування геосистем і забруднення як особливості беллігеративного ландшафту.

Змістовий модуль III. Еколого-географічний аналіз регіонів світу.

Тема 7. Проблеми навколишнього середовища в Європі та Азії. Природні особливості регіонів. Специфіка демографічних проблем у Європі та Азії. Екосистеми Євразії, проблеми раціонального природокористування та збереження біорізноманіття. Прояв землетрусів, вулканізму в межах Альпійсько-Гімалайського та Тихоокеанського поясів. Повені в пригірських районах як результат хижачького вирубування лісів. Промислове забруднення

поверхневих вод, атмосферного повітря, ґрунтового покриву. Випадання кислотних опадів. Нестача продовольства та прісної води в ряді країн азійської частини материка. Ускладнення епідеміологічної ситуації на материку в результаті поширення COVID-19, атипової пневмонії, курячого грипу, коров'ячого сказу. Наслідки ведення військових дій у ряді країн – Ірак, Кувейт, Афганістан, Косово, Чечня.

Тема 8. Аналіз проблем навколишнього середовища у межах Північної та Південної Америки. Деградація земель, знеліснення в результаті вирубування та пожеж, знищення тропічних лісів, загострення проблеми Амазонії. Зростання площ порушених земель в результаті добування корисних копалин. Забруднення територій в результаті інтенсивного промислового освоєння. Формування смогів, кислотні опади. Скупчення відходів. Вплив військово-промислового комплексу. Прояв землетрусів, вулканізму в межах Тихоокеанського поясу. Поширення стихійних явищ кліматичного та гідрологічного характеру. Забруднення поверхневих вод, атмосферного повітря, ґрунтового покриву в промислових районах. Випробування ядерної зброї. Прояви тероризму. Регіони нестачі продовольства та прісної води.

Тема 9. Сучасні еколого-географічні особливості Африки, Австралії та Антарктиди. Втрата біорізноманіття, вирубування тропічних лісів. Надмірне розорювання та випасання худоби в припустельних зонах як передумова аридного опустелювання. Використання підсічно-вогневого господарства як причина перерозподілу ландшафтів. Інтенсивний розвиток гірничодобувної галузі як передумова формування порушених земель. Скупчення відходів. Проблема голоду, смертності від епідемій. Забруднення узбережних смуг океану. Демографічні проблеми та військово-політичні конфлікти у ряді країн. Наслідки танення льодовиків.

7. Організація навчання.

У навчальному процесі використовуються лекції із застосуванням технічних засобів навчання, настінних карт, атласів, практичні роботи, семінарські заняття, самостійні і індивідуальні завдання, консультації.

Застосовуються *методики викладання*: проблемного і евристичного навчання; *форми навчання*: лекції, практичні і семінарські заняття, індивідуальна робота; *методи навчання*: підготовка повідомлень, презентацій, проєктів для загального перегляду і обговорення у академічних групах.

Мета проведення лекцій полягає у формуванні в студентів базових системних знань та уявлень щодо сутності застосування еколого-географічного підходу, особливостей прояву глобальних та локальних екологічних проблем у різних регіонах світу.

Практичні роботи включають: підготовку до практичних занять за вказаним планом, виконання аудиторних завдань, опрацювання теоретичних відомостей із заданої теми, підготовку контрольних запитань, виконання завдань дослідницького характеру, опрацювання наукових джерел за певною проблематикою, презентації результатів дослідження.

Самостійна робота студентів включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих тем, питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, підготовку до семінарів, яка передбачає, зокрема, конспектування наукової і навчальної літератури, підготовку доповідей та рефератів, круглих столів, презентацій. Завдання самостійної роботи студентів вважаються виконаними, якщо вони оформлені відповідно до встановлених вимог, розкривають тему завдання, здані у зазначені терміни.

Консультації з викладачем щодо виконання завдань самостійної роботи студентів проводяться згідно затвердженого графіка консультацій.

Форми контролю: поточне оцінювання (ПО) – виконання та задача практичних робіт, індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ), модульний контроль (МКР) – модульна контрольна робота, підсумковий контроль у формі заліку.

Фахові компетенції	Методи та форми навчання		Оцінка сформованості компетентностей	
			форма контролю	Бал
1	2		3	4
Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади еколого-географічних досліджень				
<i>Тема 1. Роль екологічної географії в системі сучасних наук</i>				
Мета та завдання курсу. Передумови становлення екологічної географії. Міжпредметні зв'язки. Проблеми в розвитку екологічної географії.	Лекція	Вступна лекція	Робота на лекції	
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1
<i>Тема 2. Екологічні проблеми в регіонах світу на сучасному етапі</i>				
Поняття про екологічні проблеми та рівні їх прояву. Поняття про екологічні кризи та екологічні катастрофи. Глобальні та локальні екологічні проблеми.	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1
<i>Тема 3. Методика дослідження еколого-географічних проблем</i>				
Принципи здійснення еколого-географічного аналізу. Підходи й методи дослідження в екологічній географії. Роль системного, ландшафтного та екологічного підходів у ході дослідження екологічних проблем регіонів. Використання прогностичного і картографічного методів в еколого-географічних дослідженнях.	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1
Кількість балів за змістовий модуль 1	Лекція			
	Практичні заняття			6
	Самостійна робота			3
	Максимальна кількість балів за модуль 1			9
Змістовий модуль II. Географічні передумови формування екологічних проблем				
<i>Тема 4. Географічні особливості прояву природних стихійних явищ і процесів</i>				

Поняття про природні стихії, основні класифікації. Передумови та наслідки землетрусів і вулканізму. Сейсмічні зони світу. Осередки формування ураганів та смерчів. Передумови прояву обвалів та зсувів, снігових лавин, селевих потоків. Поширення підтоплень та затоплень катастрофічного характеру. Поняття про посухи й заморозки.	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	4
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1
<i>Тема 5. Географічні особливості поширення екологічних проблем техногенного характеру</i>				
Види та джерела техногенного впливу на природне середовище. Поняття про антропогенний і техногенний вплив. Осередки скупчення промислового й побутового сміття в світі. Проблема захоронення радіоактивних відходів. Забруднення водного середовища світу. Промислове й транспортне забруднення повітря. Деградація земель у світі. Прояв техногенних катастроф.	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	4
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1
<i>Тема 6. Екологічні наслідки військових конфліктів і тероризму</i>				
Поняття про військові конфлікти й тероризм, основні передумови й наслідки їх прояву в різних регіонах. Аналіз наслідків військових дій і терактів, що мали місце в історії людства. Особливості військових конфліктів на сучасному етапі. Поняття про бelligеративний ландшафт. Руйнування геосистем і забруднення як особливості бelligеративного ландшафту.	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	4
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1
Кількість балів за змістовий модуль 2	Лекція			
	Практичні заняття			12
	Самостійна робота			3
	Максимальна кількість балів за модуль 1			15
Змістовий модуль III. Еколого-географічний аналіз регіонів світу				
<i>Тема 7. Проблеми навколишнього середовища в Європі та Азії</i>				

<p>Природні особливості регіонів. Специфіка демографічних проблем у Європі та Азії. Екосистеми Євразії, проблеми раціонального природокористування та збереження біорізноманіття. Прояв землетрусів, вулканізму в межах Альпійсько-Гімалайського та Тихоокеанського поясів. Повені в пригірських районах як результат хижацького вирубування лісів. Промислове забруднення поверхневих вод, атмосферного повітря, ґрунтового покриву. Випадання кислотних опадів. Нестача продовольства та прісної води в ряді країн азійської частини материка. Ускладнення епідеміологічної ситуації на материк у результаті поширення COVID-19, атипової пневмонії, курячого грипу, коров'ячого сказу. Наслідки ведення військових дій у ряді країн – Ірак, Кувейт, Афганістан, Косово, Чечня.</p>	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	4
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	1
<i>Тема 8. Аналіз проблем навколишнього середовища у межах Північної та Південної Америки</i>				
<p>Деградація земель, знеліснення в результаті вирубування та пожеж, знищення тропічних лісів, загострення проблеми Амазонії. Зростання площ порушених земель в результаті добування корисних копалин. Забруднення територій в результаті інтенсивного промислового освоєння. Формування смогів, кислотні опади. Скупчення відходів. Вплив військово-промислового комплексу. Прояв землетрусів, вулканізму в межах Тихоокеанського поясу. Поширення стихійних явищ кліматичного та гідрологічного характеру. Забруднення поверхневих вод, атмосферного повітря, ґрунтового покриву в промислових районах. Випробування ядерної зброї. Прояви тероризму. Регіони нестачі продовольства та прісної води.</p>	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	4
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ІНДЗ	2
<i>Тема 9. Сучасні еколого-географічні особливості Африки, Австралії та Антарктиди</i>				
<p>Втрата біорізноманіття, вирубування тропічних лісів. Надмірне розорювання та випасання худоби в припустельних зонах як передумова аридного опустелювання. Використання підсічно-вогневого господарства як</p>	Лекція	Проблемна лекція	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Поточне оцінювання	ПО	4
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного	ІНДЗ	1

причина перерозподілу ландшафтів. Інтенсивний розвиток гірничодобувної галузі як передумова формування порушених земель. Скупчення відходів. Проблема голоду, смертності від епідемій. Забруднення узбережних смуг океану. Демографічні проблеми та військово-політичні конфлікти у ряді країн. Наслідки танення льодовиків.		матеріалу		
Кількість балів за змістовий модуль 3			Лекція	
			Практичні заняття	12
			Самостійна робота	4
			Максимальна кількість балів за модуль 2	16
			Загальна кількість балів	40

Модульний контроль проводиться у формі модульних контрольних робіт (МКР). Перша модульна контрольна робота – це 5 завдань (30 балів), максимальний бал за правильну відповідь у кожному завданні 6 балів. Друга модульна контрольна робота оцінюється у 30 балів: складається із 5 завдань по 6 балів за правильну відповідь.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на контрольних роботах

Оцінювання кожної з письмових модульних контрольних робіт (МКР1 і МКР2) здійснюється за 30-ти бальною шкалою:

30–26 балів – студент глибоко та всебічно аналізує основні та додаткові питання, дає вичерпні відповіді на них, робить глибокі висновки;

25–21 балів – студент дає вичерпні відповіді на основні питання, робить висновки;

20–16 балів – студент дає, загалом, правильні відповіді, але допускає помилки та неточності під час викладення матеріалу;

15-11 балів – студент не розкриває суті завдання, не здатен зробити правильні висновки.

10–0 балів – студент демонструє низькі знання теоретичного матеріалу, допустивши помилки у відповіді на питання або не може відповісти на питання.

Загальні вимоги до виконання індивідуального науково-дослідного завдання:

- індивідуальне завдання повинно мати практичне спрямування та носити творчий, дослідницький характер;

- тип індивідуального завдання – виклад матеріалу у друкованому вигляді з картосхемами, графіками, табличними даними;

- виконується ІНДЗ з додержанням усіх технічних вимог до письмових робіт. Текст має бути надрукований на принтері через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 30 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом ІНДЗ має складати 10–

15 сторінок. ІНДЗ починається з титульного аркуша, за ним розміщуються послідовно зміст ІНДЗ, основний текст: схеми, таблиці, графіки, карти, завдання з підзаголовками відповідно до змісту роботи; список використаних джерел (не менше 15), посилання на джерело інформації – обов’язкове.

Оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання

Рівень виконання ІНДЗ	К-ть балів
ІНДЗ виконано відмінно: в повній мірі висвітлена тема із сформульованими власними висновками	10
Недостатньо висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками	5–9
Задовільне виконання ІНДЗ – неповно висвітлено тему без власних висновків студента	3–4
Тема висвітлена без чіткого розуміння суті дослідження	1–2

8. Політика курсу.

Відвідування занять є обов’язковим. Студенти повинні дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених навчальним курсом. У разі відсутності через хворобу надавати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Студент повинен старанно виконувати завдання. Брати активну участь у навчальному процесі.

Академічна доброчесність. Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників СНУ імені Лесі українки», що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://ra.eenu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-Antyplagiat.pdf>.

Політика виставлення балів. Загальна оцінка за навчальний курс складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен з трьох модулів: поточного оцінювання, контрольних робіт, самостійної та індивідуальної роботи впродовж семестру. Загальна сума балів, набраних за семестр, може досягати максимально 100 балів. З них 40 балів – поточний контроль, в т. ч. 30 балів за зарахування практичних робіт і 10 балів за ІНДЗ. Максимальна оцінка за кожну з двох модульних контрольних робіт – 30 балів. Наприкінці вивчення курсу, формою підсумкового контролю є залік, який оцінюється від 0 до 60 балів. Студент, який впродовж семестру набрав більше 75 балів має право не складати залік. При цьому йому зараховуються бали, які набрані впродовж семестру. Обов’язково враховується присутність студентів на заняттях та їх запізнення, списування, плагіат, несвоєчасне виконання поставлених завдань.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
------------	--------	-------------------------------

за всі види навчальної діяльності	ECTS	для заліку
90 – 100	A	Зараховано
82 – 89	B	
75 - 81	C	
67 -74	D	
60 - 66	E	
1 – 59	Fx	Незараховано (з можливістю повторного складання)

9. Підсумковий контроль успішності навчання.

Форма контролю – залік.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Суть та завдання екологічної географії.
2. Етапи становлення екологічної географії як науки.
3. Характеристика екосистем різних регіонів планети.
4. Аналіз стійкості природних екосистем регіонів Землі.
5. Теоретико-методичні принципи еколого-географічного аналізу
6. Підходи й методи дослідження в екологічній географії.
7. Роль системного, ландшафтного та екологічного підходів у ході дослідження екологічних проблем регіонів.
8. Використання прогностичного і картографічного методів в еколого-географічних дослідженнях.
9. Глобальні екологічні проблеми на Землі.
10. Науково-технологічні здобутки у вирішенні глобальних проблем людства.
11. Прояв локальних екологічних проблем у регіонах світу.
12. Роль теорії сталого розвитку у стабілізації екологічної ситуації на Землі.
13. Передумови формування екологічної ситуації на різних територіях світу, її сучасний стан та динаміка.
14. Природні особливості регіонів світу як передумова певної міри прояву екологічної стабільності.
15. Вплив ландшафтно-кліматичних умов на формування екологічної ситуації регіонів світу.
16. Значення історичних й політичних умов у формуванні сучасної екологічної ситуації в межах територій.
17. Роль економіко-правових умов у формуванні екологічної ситуації.
18. Основні види навантаження на довкілля регіонів світу.
19. Прояв несприятливих природних процесів у регіонах світу
20. Типологія природних стихій. Причини й наслідки впливу несприятливих природних процесів.
21. Види та джерела техногенного впливу на природне середовище.
22. Проблема захоронення радіоактивних відходів.
23. Забруднення Світового океану.
24. Еколого-географічні дослідження у межах Світового океану.

25. Поширення тероризму та військових дій у різних частинах світу.
26. Вплив тероризму та військових дій на екологічну ситуацію.
27. Тенденції щодо динаміки здоров'я населення в різних місцевостях світу.
28. Прояв проблем аридного та арктичного опустелювання в світі.
29. Проблема знеліснення та поширення ерозійних процесів в регіонах світу.
30. Передумови та наслідки прояву демографічних та продовольчо-сировинних проблем у різних частинах світу.
31. Специфіка демографічних проблем у Європі та Азії.
32. Проблеми екосистем Євразії.
33. Прояв землетрусів, вулканізму в межах Альпійсько-Гімалайського та Тихоокеанського поясів.
34. Повені в пригірських районах як результат хижацького вирубування лісів.
35. Промислове забруднення поверхневих вод, атмосферного повітря, ґрунтового покриву.
36. Випадання кислотних опадів.
37. Нестача продовольства та прісної води в ряді країн азійської частини материка Євразія.
38. Ускладнення епідеміологічної ситуації на материк у результаті поширення COVID-19, атипової пневмонії, курячого грипу, коров'ячого сказу.
39. Наслідки ведення військових дій у ряді країн – Ірак, Кувейт, Афганістан, Косово, Чечня.
40. Сучасні екологічні дослідження в Антарктиді.
41. Аналіз проблем навколишнього середовища у межах Північної та Південної Америки.
42. Деградація земель, знеліснення в результаті вирубування та пожеж, знищення тропічних лісів.
43. Загострення проблеми Амазонії.
44. Поширення стихійних явищ кліматичного характеру.
45. Поширення стихійних явищ гідрологічного характеру.
46. Сучасні еколого-географічні особливості Африки, Австралії та Антарктиди.
47. Надмірне розорювання та випасання худоби в припустельних зонах як передумова аридного опустелювання.
48. Використання підсічно-вогневого господарства як причина перерозподілу ландшафтів.
49. Інтенсивний розвиток гірничодобувної галузі як передумова формування порушених земель.
50. Проблема накопичення відходів.
51. Проблема голоду, смертності від епідемій.
52. Забруднення узбережних смуг океану.
53. Демографічні проблеми та військово-політичні конфлікти у ряді країн.
54. Наслідки танення льодовиків.
55. Методологічні підходи до оцінки екологічної ситуації.
56. Особливості побудови еколого-географічних карт.
57. Показники для оцінки еколого-географічної ситуації.
58. Створення покомпонентних екологічних карт.
59. Міжнародна співпраця в галузі дослідження екологічної ситуації в регіонах світу.
60. Міжнародні конвенції та угоди.

10. Методичне забезпечення курсу:

1. Чижевська Л. Т. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з курсу «Екологічна географія» – Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2020. – 59 с.

11. Рекомендована література:

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Арманд А. Д. Устойчивость геосистем к различным типам внешних воздействий // Устойчивость геосистем. – М.: Наука, 1983. – С. 14-30.
2. Арманд А. Д. Саморегуляция и саморегулирование географических систем. – М.: Наука, 1988. – 261 с.
3. Боков Б. А. Пространственно-временная организация геосистем. – Симферополь Изд-во Симфероп. ун-та, 1983. – 55 с.
4. Глазовская М. А. Почвы мира. - Изд. МГУ. – 1973.– 425 с.
5. Глазовская М. А. Опыт классификации почв мира по устойчивости к техногенным кислотным воздействиям // Почвоведение. 1990. №9. – С. 82-96.
6. Глазовская М. А. Почвенно-геохимическое картографирование для оценки экологической устойчивости среды // Почвоведение. 1992. №6. – С.5-13.
7. Голубев Г. Н., Касимов Н. С., Тикунов В. С. Геоинформационное и картографическое обеспечение экологических программ // Экология. Изд-во МГУ 1995. №5. – С.339-343.
8. Гродзинський М. Д. Основи ландшафтної екології. – К.: Либідь, 1993. – 224 с.
9. Дьяконов К. Н. Методологические проблемы изучения физико-географических дифференциаций // Вопросы географии. – 1975. Вып.98. – С. 28-52.
10. Израэль Ю. А. Всесторонний анализ окружающей среды. Труды 2 Сов. – америк. симпозиума. Гонолулу. Гавайи, 1975. – 307 с.
11. Израэль Ю. А. Проблемы охраны природной среды и пути их решения. – Л.: Гидрометеиздат, 1984. – 48 с.
12. Исаков Ю. А., Казанская Н. С., Тишков А. А. Зональные закономерности динамики геосистем. – М.: Наука, 1986– 148 с.
13. Исаченко А. Г. География сегодня: Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1979. 192 с.
14. Исаченко А. Г. Методы прикладных ландшафтных исследований. – Л.: Наука, 1980– 222 с.
15. Камара Б. Региональные проблемы опустынивания на примере Мали // Автореферат дис. ... канд. геогр. наук. – Харьков, 1996. – 16 с.
16. Пащенко В.М. О состояниях ландшафтов и геокомпонентных системах // 5 съезд ГО УССР. – К: Наук. думка, 1985. – 126 с.
17. Widacki W. The three states of a functioning geosystem: optimal, critical and catastrophic // Landscape. Synthesis – foundations, Classifications and Management. Part 1. Geocological Foundations / Eds. H. Richter. G. Schonfelder. – Hall (Saale). 1986. – P. 156-161.
18. Zonneveld J.J.S. Remarks on stability and vulnerability of Landscape systems // Landscape. Synthesis – Foundscape Classification and Management. Part 1. Geocological. Foundations / Eds. H. Richters. G. Schonfelder. – Hall (Saale). 1986. – P. 137-145.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Берлянд М. Е. Прогноз и регулирование атмосферы. /М.Е. Берлянд – Л.: Гидрометеиздат, 1985. – 272 с.
 2. Ковальчук П. І. Моделювання і прогнозування стану навколишнього середовища./П. І. Ковальчук. – К.: Либідь, 2003. 208 с.
 3. Кучерявий В. П. Урбоекологія./В. П. Кучерявий – Львів: Світ, 1999. – 346 с.
 4. Перцик Е. Н. География городов (геоурбанистика)/Е. Н.Перцик – М.: Высшая школа, 1991 . – 319 с.
 5. Стольберг Г. Н. Экология городов ./Г.Н.Стольберг – Харьков: «Либра», 2001. – 386 с.
-
6. Назарук М. М. Основи екології та соціоекології./М. М. Назарук – Львів: Афіша, 1999. – 116 с.
 7. Реймерс Н. Ф. Охрана природы и окружающей человека среды: Слов.- справ. – М.: Просвещение, 1992. – 320 с.
 9. Скалкин Ф.В., Канаев А.А. Энергетика и окружающая среда. /Ф.В. Скалкин– Л.: Энергоиздат, 1981.- 280 с.
 10. Сухарев С. М. Техноекотолгія та охорона навколишнього середовища: Навчальний посібник /С. М. Сухарев, С. Ю. Чудак, О.Ю. Сухарева. – Л.: „Новий світ-2000”, 2005. – 256 с.
 11. Термена В. К., Літвіненко С. Г. Охорона та раціональне використання природних ресурсів/В. К. Термена, С. Г. Літвіненко. – Вид. : Видавн. 21. – 168 с.
 12. Топчієв А. Г. Геоэкология/А. Г. Топчієв – О.: Астропринт, 1996. – 391 с.
 13. Чижевська Л. Т. Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області: колективна монографія. / за ред. В. О. Фесюка. – К.: ТОВ «Підприємство «Ві Ен Ей», 2016. – 316 с.
 14. Чижевська Л.Т. Аналіз міжнародного досвіду відновлення порушених земель для оптимізації землекористування в Україні/Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання соціально-економічного розвитку держави та регіону» – Львів: ГО «ЛЕФ», 27-28 листопада 2015. – с.26-28.
 15. Чижевська Л. Т. Чижевська Л. Т. Еколого-економічні механізми оптимізації енергоефективності / Л.Т. Чижевська Л. Т., О.В. Макара// Вісник Одеського національного університету імені І. Мечнікова. – Одеса, 2015. – Вип. 2. – С.125-129. – Серія: Економіка.

16. Vasylyuk O., Fesyuk, Iryna A., Moroz, Larysa T., Chyzhevska, Zoia K., Karpiuk, Serhii V., Polianskyi. Burned peatlands within the Volyn region: state, dynamics, threats, ways of further use // *Journal of Geology, Geography and Geoecology*. 29 (3), 2020, 483–494 (Збірник зареєстрований та індексується у міжнародній наукометричній базі **Web of Science**. ISSN 2617–2909 (print), ISSN 2617–2119 (online)).

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Журнал "Зелений світ" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.green-world.com.ua.
2. Спілка сприяння сталому розвитку Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.wgtidi.com.ua.
3. Всесвітня екологічна організація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.world-ecol.org/ruso/.
4. Swiss Federal Statistical Office [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.statistik.admin.ch/eindex.htm.